

Učební lekce

Kritérium 1

- Témata globálního rozvojového vzdělávání jsou součástí života školy

Indikátor

- Popsána 1 učební lekce k tématům GRV

Termín dodání 1 lekce: 31. 12.

Tabulka přípravy učební jednotky (lekce)

Název učební jednotky (téma)	Co máme na sobě aneb oblečení a bavlna
Stručná anotace učební jednotky Stručný popis učební jednotky (nejvýše čtyřmi souvětími), aby se zájemce o lekci dozvěděl, zda číst dál: - Jde zde o: stručně nosné myšlenky, pojmy ... - Žáci pracují: samostatně, ve skupinách ...	Učební lekce je zaměřena na témata a problémy související s výrobou oblečení a propojenost rozvojových a ekonomicky vyspělých zemí. Lekce se dotýká jednotlivých odvětví oděvního průmyslu, od samotného pěstování bavlny, přes pracovní podmínky v oděvních továrnách až po naše zodpovědné chování při výběru oblečení. Žáci během dvouhodinové lekce pracují samostatně i ve skupinách. Cílem učební lekce je seznámit žáky s komplikovaným procesem výroby oblečení prostřednictvím několika učebních metod, například pomocí badatelsky orientované výuky, ve které budou žáci mimo jiné zkoumat své vlastní oblečení. Dále si lekce klade za cíl seznámení s nevyhovujícími pracovními podmínkami v zemích třetího světa a způsoby, jak se k tomuto problému postavit.

- V učební jednotce budou vytvořeny produkty: esej, model, doporučení pro vrstevníky, výzva pro politiky ...
- V hodnocení se přihlíží hlavně k porovnání názorů, podložení argumenty, pochopení rozporu, zohlednění různých účastníků problému ...

Časový rozsah učební jednotky

Lekce je koncipována na dvě až tři vyučovací hodiny (2-3 x 45 minut)

Nutné předpoklady

(již osvojené znalosti a dovednosti žáků, které umožní, aby jednotka efektivně směřovala ke svým cílům).

- Žák se orientuje na politické mapě světa
- Žák se na základní úrovni orientuje ve fungování globalizované ekonomiky
- Žák formuluje vlastní názory

Věk žáků
(ročník)

8.-9. ročník

Zařazená průřezová témata	Environmentální výchova Multikulturní výchova Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Vyučovací obor (y)	Zeměpis, Občanská výchova
Cíle jednotlivých průřezových témat (DOV) a vyučovacích oborů (OVO), které chci v dané učební jednotce naplnit	- Žáci chápou souvislosti mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí - Žák na konkrétních příkladech ilustruje vzájemnou propojenost v dnešním světě - Žáci získávají znalosti, dovednosti a návyky nezbytné pro každodenní žádoucí jednání člověka vůči prostředí
Cíle učební jednotky (Cíle by měly být formulovány tak, aby umožňovaly ověření jejich dosažení a měly by směřovat k výše uvedeným cílům)	<i>VYPLNÍME SKUTEČNÝ CÍL, SE KTERÝM JDEME JEDNOTKU ODUČIT</i> - Žák se seznámí s komplikovaným procesem výroby oblečení - Žák vysvětlí a porovná jednotlivé způsoby a místa výroby oblečení (velkotovárny, sweatshop..) - Žák se seznámí s principy badatelsky orientované výuky - Žák klade jednoduché výzkumné otázky a formuluje hypotézy - Žák realizuje jednoduchý výzkum a zhodnotí výsledky - Žák diskutuje nad tématy udržitelného chování při výběru a nákupu oblečení
Hodnocení (Z čeho učitel i žáci poznají, že bylo dosaženo cílů a jak to /učitel i žáci/ budou hodnotit)	- Žáci zhodnotí své dosavadní znalosti a bádání prostřednictvím reflexe na konci vyučovací lekce - Žák srovná svůj postoj k nákupu oblečení

Popis učební jednotky, obsahující použité metody a reflexi směřující ke všem zformulovaným cílům

(Podle popisu by si měl být člověk, který hodinu neviděl, schopen představit, jak učební jednotka proběhla)

1) Seznámení s tématem a představení cílů

Na začátku hodiny je na tabuli napsáno několik pojmů a promítnuto několik fotografií související s daným tématem vyvolávající v žácích zájem a zamyšlení. Můžeme použít pojmy jako například: dětská práce, bavlna, fairtrade, fotografie módní značky..

2) Brainstorming – výběr oblečení

Žáci vymýšlí a zároveň píšou na tabuli všemožná kritéria, podle kterých si lidé mohou vybírat oblečení. Zároveň jsou vybrány ta kritéria, která jsou důležitá pro cílovou skupinu, tedy žáky 8. a 9. tříd. Nad těmito kritérii následně probíhá kratší diskuse. Měly by zaznít kritéria jako: cena, materiál, fairtrade...

3) Úvodní prezentace

V prezentaci jsou představeny základní informace o dané tematice. Jsou zde uvedeny místa pěstování bavlny, fotografie nevyhovujících pracovních podmínek apod.

4) Původ a materiál oblečení – badatelsky orientovaná výuka

Výběr výzkumné otázky – Žáci v úvodu formulují jednoduchou výzkumnou otázku, která je v souvislosti s oblečením zajímavá. Měly by zaznít dvě základní výzkumné otázky: Kde se oblečení vyrábí? Z jakého materiálu je oblečení vyrobeno.

Formulace vlastního názoru, hypotézy – Žáci formulují hypotézy, tedy své vlastní názory na uvedené otázky. Příkladem může být: Oblečení se vyrábí v Číně. Oblečení je vyrobeno z bavlny.

Příprava, provedení pokusu

Žáci zkoumají jednotlivé kusy svého oblečení. Každý žák prozkoumá visačky alespoň dvou kusů svého oblečení (ideálně tričko a mikina) a na připravený lepící papírek napíše dvě informace: stát, ve kterém je oblečení vyrobeno a materiál oblečení (uvádíme materiál, který je ve většině). Žáci si ochotně asistují při čtení informací ze svých visaček. Papírek s udají poté každý žák nalepí na připravenou nástěnnou mapu světa, za účelem názornější představy umístění oděvního průmyslu.

Formulace závěrů, návrat k hypotéze

Žáci zhodnotí své bádání a navrátí se zpátky k hypotéze. Zhodnotí, zdali byla jejich hypotéza správná či milná, jak moc se případně lišila a v čem. Žáci na základě badání mohou vymýšlet další výzkumné otázky a pokusit se na ně nalézt odpovědi.

5) Video

V rámci lekce je žákům puštěno video s názvem *Ušili to na nás*, přibližující podmínky ve velkotovárnách na oblečení. Zároveň se žáci dozví různorodé informace o jednotlivých krocích výroby oblečení – výklad učitele.

6) Aktivita – od semínku k džínům

Žáci popíší komplikovaný proces výroby džínů. Studenti zároveň diskutují nad sociálními a environmentálními riziky jednotlivých fází výroby.

K dispozici máme nakreslenou či vytištěnou politickou mapu světa ve formátu A3, případně starou mapu, do které lze kreslit. Podíváme se na modelový příklad cesty jednoho kusu našich oblíbených džínů (pěstování – Kazachstán, tkaní – Tchaj-wan, šití – Bulharsko...celkem osm kroků). Postupně pak kreslíme trasu, kterou urazily džíny v modelovém případě. Poté vyzveme žáky, aby se pokusili odhadnout celkovou trasu v kilometrech. Zvědaví student se může pokusit o přesný výpočet pomocí internetové mapy.

7) Diskuse, brainstorming – co s tím můžeme dělat?

Žáci vymýšlí a diskutují nad nápady a způsoby šetrné výroby a použití oblečení. Zazní by měly pojmy jako oblečení z druhé ruky, biobavlna, nákup fairtrade výrobků apod.

Seznam příloh

(Kompletní instrukce aktivit, pracovní listy, dotazníky apod. V přílohách mohou být i odkazy na použité zdroje: literatura, internet)

- Příprava na lekci
- Odkaz na video (*Ušili to na nás*)
<https://www.youtube.com/watch?v=v5UbCGWpv0A&t=5s>
- Pomocná PowerPointová prezentace

Autor lekce, škola (případně zdroje)

Mgr. Vojtěch Cvan, ZŠ a MŠ Dub na Moravou

Závěrečná sebereflexe učitele

(následuje po odučení učební jednotky)

Co se mi osvědčilo během vyučování

(Co fungovalo, mělo úspěch, z čeho jsem měl/a radost)

Během vyučovací lekce se osvědčilo napsat na tabuli jednotlivé fáze badatelsky orientované výuky a jednotlivé kroky mezi žáky prodiskutovat. Radost jsem měl zejména z celkového nadšení žáků, kteří se o tohle globální téma poměrně pečlivě zajímali, o čemž svědčí množství rozšiřujících otázek, které byly během celé lekce pokládány.

S jakými obtížemi jsem se během vyučování setkal/a.

Menší obtíže jsem shledal v samotném pochopení badatelsky orientované výuky. Problémem bylo zejména stanovení hypotéz. Nicméně po podrobnějším vysvětlení již bylo vše v pořádku.

Mezi další problém, se kterým se může lekce potýkat, je menší počet žáků ve třídě. Lekce by bylo vhodnější provádět v početnějších třídách, aby byly výsledky výzkumu co nejvíce vypovídající a relevantní.

Co bych příště udělal/a jinak (jak bych upravil/a tuto přípravu).

Příště bych kromě nalepování papírků na mapu světa využil také digitální prostředí pro přehlednější zobrazení výsledků – mentimeter a podobné aplikace. Problémem, ale může být absence internetového připojení v mobilních telefonech žáků.

Bavlna a oblečení

Seznámení s tématem a představení cílů

- Žák se seznámí s komplikovaným procesem výroby oblečení
- Žák vysvětlí a porovná jednotlivé způsoby a místa výroby oblečení (velkotovárny, sweatshop..)
- Žák se seznámí s principy badatelsky orientované výuky
- Žák klade jednoduché výzkumné otázky a formuluje hypotézy
- Žák realizuje jednoduchý výzkum a zhodnotí výsledky
- Žák diskutuje nad tématy udržitelného chování při výběru a nákupu oblečení

Aktivita 1: Brainstorming – Výběr oblečení

Co vás ovlivňuje při výběru oblečení? Vymyslete co nejvíc kritérií, podle nichž si vybíráte oblečení? Podle čeho si vybírají oblečení ostatní? Vyberete několik kritérií a pokuste se je více rozvést.

- **Psát na tabuli**
- Cena, značka, bio bavlna, fairtrade...

Aktivita 2: Původ a materiál mého oblečení – Badatelsky orientovaná výuka

- Na cedulce každého oděvu bychom podle zákona měli najít název výrobku, velikost, celý český název materiálu a návod k údržbě.
- Co se týče původu, zákon ukládá povinnost uvést výrobce nebo dovozce.
- Otázku, jak velkou část výroby uvedený „výrobce“ (v případě dovozce je to jasné) skutečně obstarává, však zákon neřeší. V jakých podmínkách oděv vznikl, se tedy vůbec nemusíme dozvědět.
- To stejné platí o zemi původu. Ono známé „made in/vyrobeno v“ není v evropských státech povinné a ani tam, kde povinné je (USA, Čína, Japonsko), nepodléhá jednotným pravidlům. Podmínky užití si specifikují jednotlivé státy.
- **Pomůcky – mapa světa, nalepovací papírky, případně aplikace mentimetr – spočítání**

Badatelsky orientovaná výuka – původ oblečení**Fáze:**

1. motivace, kladení otázek, výběr výzkumné otázky, získávání informací

Kde se oblečení vyrábí? Z jakého materiálu je oblečení vyrobeno?

2. formulace vlastní názoru, domněnky, vědecké hypotézy (předpoklad toho, jak pokus dopadne)

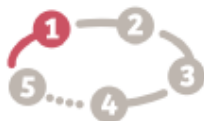
Hypotéza 1: Oblečení je vyrobeno z bavlny.**Hypotéza 2: Oblečení se vyrábí v zemích J a JV Asie**

3. plánování, příprava pokusu, provedení pokusu, vyhodnocení dat

Mapa, papírky – každý dva papírky (materiál, původ)

4. formulace závěrů, návrat k hypotéze,

Co je badatelsky orientovaná výuka? **Badatelství (BOV)** využívá problémových situací, které v žácích vzbuzují potřebu zjistit, jak věci fungují. **Výsledkem je, že žáci kladou otázky, formulují hypotézy, plánují postup jejich ověření, provádějí pokusy, vyhledávají a třídí informace, vyhodnocují výsledky a formulují závěry, které nakonec prezentují před ostatními.**

1. MOTIVACE, KLADENÍ OTÁZEK, VÝBĚR VÝZKUMNÉ OTÁZKY, ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ (co chci řešit, co mě zajímá, kde se dožím víc, co chci ještě vědět)

V prvním kroku je důležité žáka nejen zaujmout, ale zároveň v jeho hlavě spustit myšlenkové pochody typu „jak to tedy je?“ nebo „to je zvláštní“. Pokud téma žáka vnitřně motivuje, zvýší se jeho zájem o bádání a učení se něčemu novému.

2. FORMULACE VLASTNÍHO NÁZORU, DOMNĚNKY, VĚDECKÉ HYPOTÉZY

Druhý krok ukazuje ve zjednodušené podobě to, jak postupují skuteční vědci. Vědci (žáci) svými pokusy neodpovídají na otázky, ale ověřují domněnky – hypotézy (hledají důkazy pro své domněnky, případně se snaží vyvrátit domněnky jiného vědce). K tomu je třeba nejprve tyto domněnky jasně zformulovat.

3. PLÁNOVÁNÍ A PŘÍPRAVA POKUSU, PROVEDENÍ POKUSU, VYHODNOCENÍ DAT

Ve třetím kroku nastává čas na ověření hypotézy. To lze provést studiem informací k tématu, konzultacemi s odborníky nebo realizací vlastních pozorování či pokusů.

4. FORMULACE ZÁVĚRŮ, NÁVRAT K HYPOTÉZE, HLEDÁNÍ SOUVISLOSTÍ, PREZENTACE, KLADENÍ NOVÝCH OTÁZEK

Čtvrtý krok uzavírá badatelskou cestu, zároveň však může být počátkem dalšího bádání. Podstatnou částí kroku je vyhodnocování vlastního bádání, posouzení, zda můj předpoklad byl blízko tomu, co mi skutečně vyšlo. Jaké další otázky jsem objevil? Jak mohu výsledky mého bádání zajímavě sdělit ostatním?

5. AKTIVNÍ JEDNÁNÍ S VYUŽITÍM ZÍSKANÝCH VÝSLEDKŮ

Pátý krok vede k řešení problému, k aktivní snaze o zlepšení stavu – ať už se jedná o životní prostředí v místě, kde žáci bádají, nebo jiný problém, na který badatelé narazili. Je vhodné žáky přirozeně motivovat k tomu, aby výsledky svého bádání využili k aktivnímu jednání a nebáli se

Video – Ušili to na nás

- Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=v5UbCGWpv0A&t=5s>

Strategie globalizovaného oděvního průmyslu

Předvýrobní příprava – veškeré činnosti vedoucí k navržení vzhledu oděvu, design budoucího výrobku je vytvářen na základě důkladné analýzy trhu, sledování módních trendů, roli hraje také poptávka maloobchodů (*Co zahrnuje?*)

Samostatná výroba – zahrnuje postupy od stříhání metráže, sešívání, všívání zipů, našívání knoflíků, ozdob, cedulek -> závěrečné žehlení a balení

Povýrobní marketing – využívá všechny možné cesty které by mohly vést k cíli, odbytu, představení reklamy, reklamní slogany

- Design, marketing, reklamní oddělení – sídlí ve vedení společnosti (bohatá země na Severu), subdodavatelé – země, kde je možné výrobní náklady srazit na minimum
- „výrobci bez továren“ (*V čem myslíte že je to výhodné?*)
- Prodávat oděvní výrobky a nevlastnit žádnou továrnu je pro oděvní společnosti výhodné – spolu se zakázkou přebírají subdodavatelé zodpovědnost, shanění zaměstnanců, mzdové ohodnocení

Proč podstupovat rizika? (*Proč jsou lidé ze zemí tzv. globálního Jihu přes všechna zmíněná rizika ochotni tuto špatně placenou práci vykonávat?*)

- Nízká úroveň vzdělanosti neumožňuje se ucházet o jinou než nekvalifikovanou práci
- Často se jedná o jejich jedinou možnost zaměstnání
- Mezinárodní obchod s textilem je jediným průmyslovým odvětvím, které podléhalo **systém mezinárodních dovozních kvót**: (*K čemu to vedlo?*) – účelem bylo chránit výrobce z USA a Evropy před konkurencí ze zemí s rychle se rozvíjícím oděvním průmyslem
- Systém kvót se podepsal na současném rozmístění oděvního průmyslu – po dosažení limitu v jedné zemi se výroba přesunu jinam -> průmysl se tak rozvinul i v ekonomicky zaostalých regionech (Filipíny, Bangladěš...)
- 2005 kvóty úplně zrušeny
- Státy se snaží nalákat investory – ustupují od svým požadavků – předhánějí se v úlevách z daní, mírnější pracovní a environmentální legislativě
- „závod ke dnu“- strategie s cílem minimalizovat výrobní náklady

- Celý výrobní proces jakéhokoliv oblečení lze rozdělit do mnoha jednoduchých, na sobě poměrně nezávislých úkonů
- Systém subdodávek – jeho základem je vztah mezi **oděvní firmou** – zadavatelem zakázky a subdodavatele – **zhotovitelem oděvů či jejich částí**
- Obě strany uzavírají kontrakt

Volné obchodní zóny – relativně malé, prostorově ohraničené oblasti v rámci jednoho státu, jejichž účelem je přilákat průmyslová odvětví orientovaná na vývoz.....

- zeměpisnou oblast, kde může být zboží vyloženo, skladováno, manipulováno, vyrobeno nebo rekonfigurováno a zpětně vyvezeno podle zvláštních celních předpisů a obecně nepodléhá clu.
- Jsou proslulé nesplňováním environmentálních norem, nízkou úrovní mezd, nízkými pracovními standardy
- Čína, Bangladéš, Filipíny, Honduras, Nikaragua, Mexiko

Stěhující se vlaštovky – továrny jednotlivých producentů se jako vlaštovky stěhují tam, kde je to pro ně nejvýhodnější

Robotárny (Sweatshops)

- Menší neformální výrobní dílna, v nevyhovujících podmínkách zaměstnává nekvalifikované pracovníky, imigranti, menšiny, sociálně slabé ženy
- Bulharsko, Rumunsko, Turecko
- USA, Nizozemí, Francie, Belgie

Domácí práce

- Podle určené objednávky, zadávání jednoduchých nekomplexních úkolů
- Pracovník obdrží potřebný materiál k vyhotovení zakázky
- Obvykle představuje poslední článek dodavatelského řetězce (často JV Asie)
- Mzdy bývají nižší než v továrnách, zapojení všech členů rodiny

Aktivita 3: Od semínka k džínům, džínový cestopis

- Studenti popíší komplikovaný proces výroby džínů
- Studenti vyjmenují sociální a environmentální rizika jednotlivých fází
- **Pomůcky – A3 papír s nakreslenou nebo vytištěnou mapou světa, fixky, pravítko**

Fáze výroby	Země
pěstování	Kazachstán
předení	Turecko
tkaní	Tchaj-wan
barvení	Francie
potisk	Čína
šití	Bulharsko
prodej	Česká republika
celková vzdálenost (km)	35 0000

Od rostlin k džínům

Zralé tobolky – tobolky se uzavírají, po uschnutí se otevrou a odhalí bílé chomáčky, vlákna jsou výchozí surovinou k výrobě textilu (*Co je v tobolkách? Co se děje s tobolkami?*)

Sklizeň (ruční – Bolívie, Benin, Tanzanie nebo strojem – USA, Izrael, Austrálie), ruční sklizeň kvalitnější – menší znečištění a méně úlomků tobolek a listů

Odzrňování – bavlna obsahuje semena, které je nutné odstranit, odzrňovací stroj

Předení – Vyčištěná bavlna je lisována do hranolových balíků, chemicky ošetřena a rozvážena do barvířskými firmami, které ji odkoupí. Předení je ruční nebo strojové, spřádáním bavlněných vláken vzniká příze, výchozí surovina pro pletení a tkaní

Pletení a tkaní – materiál k výrobě svetrů, mikin, triček se plete na zvláštních pletacích strojích, plátno na košile, šaty, saka, džínoviny se tkají

Bělení a barvení – dostávají se také do odpadních vod, až 20 % barviv k vláknům nepřilne (kožní problémy pracovníků)

Úpravy vlastností materiálu – Odpovídají charakteristiky materiálu požadavkům, zbývá vyrobit oděv

Diskuse, brainstorming – co s tím můžeme dělat?

Biobavlna

- Produkt ekologického zemědělství
- Bez genetických úprav, bez pesticidů a chemických hnojiv
- Pěstování neohrožuje ŽP
- Turecko, Indie, Čína, USA, Tanzanie
- CA, HM, Nike, Marks..

Vlna, len, konopí

- Dlouholetá tradice
- Dostupnost bavlny -> pokles
- Nejsou spojeny s nadměrným použitím chemických látek

Fair Trade

- „spravedlivý obchod“
- Mezinárodní hnutí
- Zaručena dostatečná mzda, vyhovující pracovní podmínky, bez využití dětské práce, šetrnost k životnímu prostředí

Oblečení z druhé ruky

- Zděděné
- Zakoupené v prodejnách použitého zboží (secondhand)
- Z environmentálního hlediska nejlepší řešení

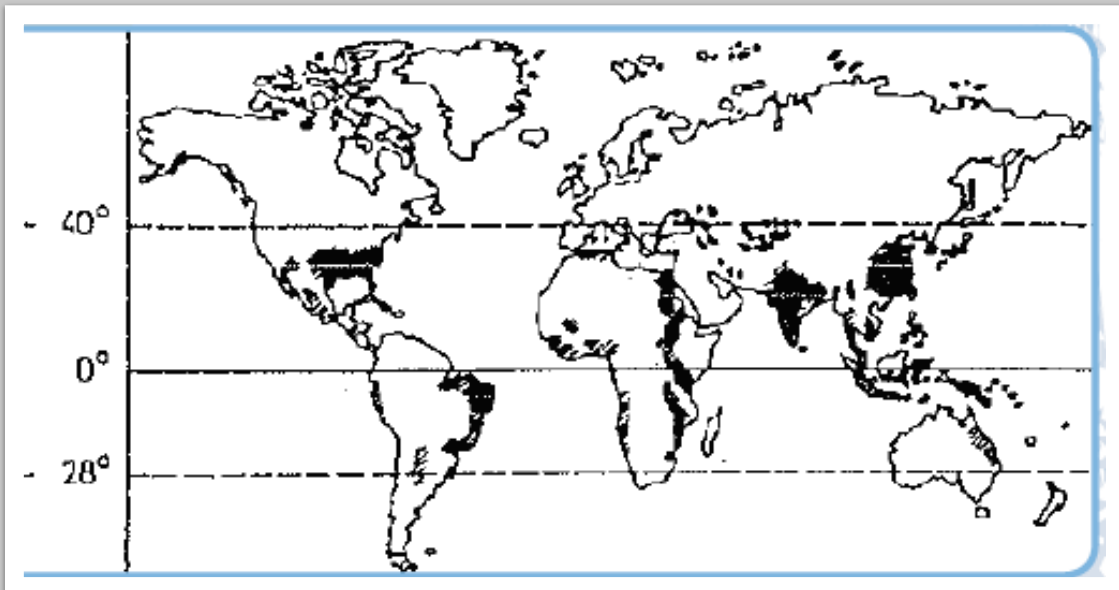

Bavlna a oblečení

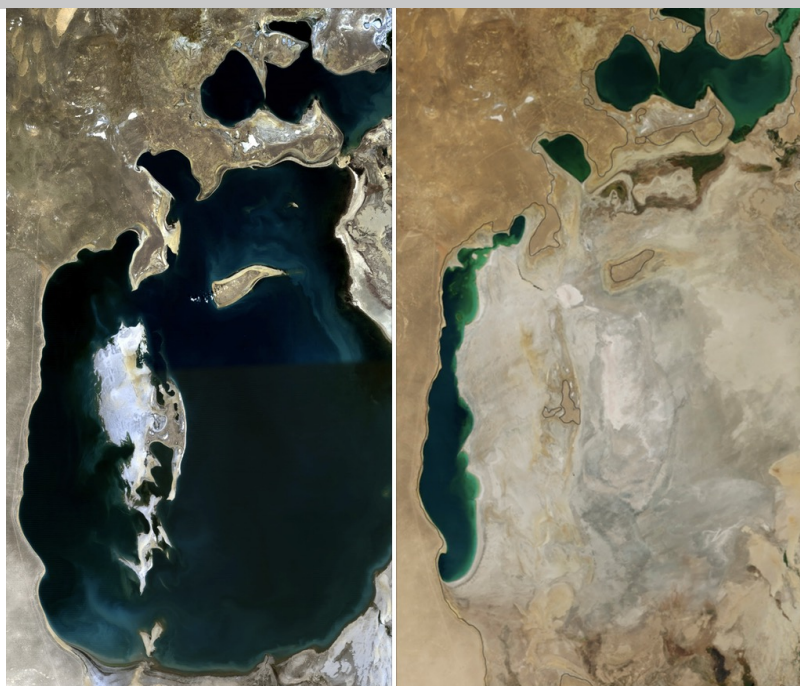
Vojtěch Cvan
2022

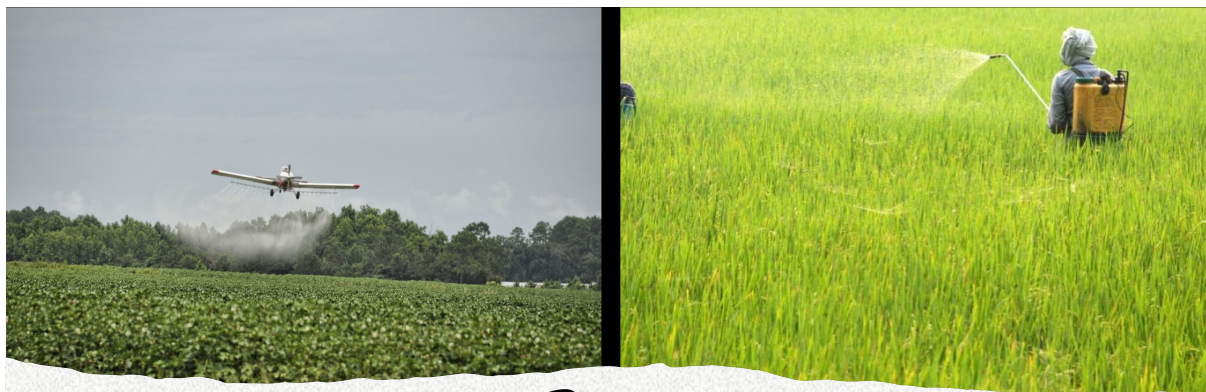
Kde se bavlna pěstuje?

Umělé zavlažování
Aralské jezero

Pesticidy

- <https://radiozurnal.rozhlas.cz/indicti-pestitele-bavlny-umiraji-na-rakovinu-kvuli-chemikaliim-6322313>

Co s tím můžeme dělat?

- <https://www.youtube.com/watch?v=v5UbCGWpv0A>

Biobavlna

- Produkt **ekologického zemědělství**
- **Bez genetických úprav, bez pesticidů a chemických hnojiv**
- Pěstování **neohrožuje ŽP**
- Tradiční postupy
- Turecko, Indie, Čína, USA, Tanzanie
- 100 % organic/bio cotton

PoPoLiNi
disana
VON ANFANG AN NATUR

výhody...

- biobavlna má o 46 % nižší potenciál přispívat ke globálnímu oteplování
- o 26 % menší potenciál k erozi půdy
- o 91 % nižší spotřebu vody k zavlažování z podzemních a povrchových zásobáren
- a o 62 % nižší spotřebu energií

MARKS &
SPENCER

Vlna, len, konopí

- Dlouholetá tradice
- Dostupnost bavlny -> pokles
- **Nejsou spojeny s nadměrným použitím chemických látek**
- Len, konopí – také v našich podmínkách
- Vlna – pozitivní vliv

Vlna

Len, konopí

Fair Trade

- „Spravedlivý obchod“
- Mezinárodní hnutí
- Zaručena dostatečná mzda, vyhovující pracovní podmínky, bez využití dětské práce, šetrnost k životnímu prostředí...
- <https://fairtrade.cz>
- <http://outdoorguru.cz/Fair-trade-ferovy-obchod>

Fairtrade produkty

Oblečení z druhé ruky

- Zděděné
- Zakoupené v **prodejnách použitého zboží (secondhand)**
- Z environmentálního hlediska nejlepší řešení

Vinted

Katalog ▾

Q Hledat předměty

Registruj se | Přihlas se

Nabídnout předmět

CZ ▾

Ženy Muži Děti Bydlení Zábava Mazlíčci O nás

Chceš si udělat
pořádek ve skříni?

Začni prodávat

[Podívej se, jak to celé funguje](#)

Populární předměty

[Zobrazit vše](#)